

ODPORÚČANIE
O OCHRANE A PODPORE MÚZEÍ A ZBIEROK,
ICH ROZMANITOSTI A ÚLOHY V SPOLOČNOSTI

v Paríži 20. novembra 2015

Generálna konferencia,

prihliadajúc na skutočnosť, že poslanie múzeí sa v základných bodoch zhoduje s poslaním organizácie uvedeným v jej ústave, ku ktorému patrí prispievanie k šíreniu kultúry a výchovy ľudstva k spravodlivosti, slobode a mieru, k budovaniu základov intelektuálnej a morálnej solidarity ľudstva, úplné a rovné príležitosti na vzdelanie pre všetkých, neobmedzené hľadanie objektívnej pravdy ako i slobodná výmena myšlienok a znalostí,

tiež prihliadajúc na to, že jednou z funkcií organizácie, ako sa stanovuje v jej ústave, je poskytovať nové impulzy pre všeobecné vzdelávanie a šírenie kultúry; na žiadosť svojich členov spolupracovať na rozvoji vzdelávacích aktivít; podporovať spoluprácu medzi krajinami zameranú na presadzovanie ideálu rovnosti vzdelávacích príležitostí bez ohľadu na rasu, pohlavie alebo iné odlišnosti, ekonomické či sociálne; dbať na uchovanie znalostí, ich zvyšovanie a šírenie,

uznávajúc význam kultúry v jej rozmanitých podobách v čase a priestore, prínosu, ktorý z tejto rozmanitosti vyplýva pre národy a spoločnosti a potrebu strategicky začleniť kultúru v jej rozmanitosti do stratégií rozvoja na národnej a medzinárodnej úrovni v záujme komúnit, národov a krajín,

potvrdzujúc, že ochrana, štúdium a odovzdávanie kultúrneho a prírodného, hmotného aj nehmotného dedičstva v jeho hnutelnej a nehmotnej podobe majú nesmierny význam pre všetky spoločnosti, pre kultúrny dialóg medzi národmi, sociálnu súdržnosť i trvalo udržateľný rozvoj,

opätovne potvrdzujúc, že múzeá dokážu efektívne prispievať k plneniu týchto úloh ako sa uvádza v Odporúčaní o najúčinnějších prostriedkoch sprístupnenia múzeí každému, ktoré bolo prijaté Generálnou konferenciou UNESCO na jej 11. zasadnutí (14. decembra 1960 v Paríži),

ďalej potvrdzujúc, že múzeá a zbierky prispievajú k zlepšovaniu ochrany ľudských práv zakotvených vo Všeobecnom dohovore o ľudských právach, predovšetkým v jeho článku 27 a v Medzinárodnom dohovore o ekonomických, sociálnych a kultúrnych právach, a to najmä v jeho článkoch 13 a 15,

uznávajúc neoddeliteľnú úlohu múzeí ako strážcov dedičstva, ktorých význam pri podpore tvorivosti a poskytovaní príležitostí pre kreatívny a kultúrny priemysel, ale i pre potešenie neustále narastá, čím prispievajú k hmotnému a duchovnému blahu občanov na celom svete,

prihliadajúc na to, že zodpovednosťou každého členského štátu je chrániť kultúrne a prírodné dedičstvo, hmotné aj nehmotné, hnutelné aj nehnuteľné, na území patriacom pod jeho právomoc za všetkých okolností a v tomto zmysle podporovať činnosť múzeí a úlohu zbierok,

upozorňujúc, že existuje súbor naďalej platných medzinárodných nástrojov v oblasti múzeí a zbierok ako sú: dohovory, odporúčania a deklarácie, ktoré prijalo UNESCO a iné organizácie¹,

berúc do úvahy rozsah sociálno-ekonomických a politických zmien, ktoré ovplyvňujú úlohy a rozmanitosť múzeí od prijatia Odporúčania UNESCO o najúčinnějších prostriedkoch sprístupnenia múzeí každému z roku 1960,

so želaním posilniť ochranu poskytovanú existujúcimi normami a zásadami upravujúcimi úlohu múzeí a zbierok v prospech kultúrneho a prírodného dedičstva v jeho hmotnej aj nehmotnej podobe a ďalšie úlohy ako i zodpovednosť, ktoré z toho plynú,

po zvážení návrhov na Odporúčanie o ochrane a podpore múzeí a zbierok, ich rozmanitosti a úlohy v spoločnosti,

pripomínajúc, že odporúčanie UNESCO je nezáväzným nástrojom stanovujúcim zásady a koncepcné pokyny pre rôzne subjekty,

prijíma dňa 17. novembra 2015 toto odporúčanie.

Generálna konferencia odporúča členským štátom, aby na územiach spadajúcich do ich právomoci prijali všetky legislatívne a iné opatrenia, ktoré sú potrebné na zavedenie zásad a noriem stanovených v tomto odporúčaní do praxe.

ÚVOD

1. Ochrana a podpora kultúrnej a prírodnej rozmanitosti sú veľkou výzvou dvadsiateho prvého storočia. V tejto súvislosti sa múzeá a zbierky považujú za hlavné prostriedky na ochranu hmotného a nehmotného svedectva o prírode a ľudských kultúrach.

2. Múzeá ako miesta sprostredkovania kultúry, medzikultúrneho dialógu, učenia, diskusie a výchovy zohrávajú významnú úlohu nielen vo vzdelávaní (formálnom, neformálnom a celoživotnom), ale i v sociálnej súdržnosti a trvalo udržateľnom rozvoji. Múzeá majú obrovský potenciál budovať povedomie verejnosti o hodnote kultúrneho a prírodného

dedičstva a zodpovednosti všetkých občanov prispievať k starostlivosti o ne a k ich sprostredkovaniu. Múzeá podporujú aj hospodársky rozvoj, najmä prostredníctvom kultúrneho a kreatívneho priemyslu a cestovného ruchu.

3. Toto odporúčanie upozorňuje členské štáty na dôležitosť ochrany a podpory múzeí a zbierok, aby sa ako partneri trvalo udržateľného rozvoja starali o ochranu a zachovávanie dedičstva, ochranu a podporu kultúrnej rozmanitosti, odovzdávanie vedeckých poznatkov, vývoj vzdelávacích stratégií, celoživotné vzdelávanie a sociálnu súdržnosť, ako aj o rozvoj kreatívneho priemyslu a ekonomiky cestovného ruchu.

I. DEFINÍCIA A ROZMANITOSŤ MÚZEÍ

4. V tomto odporúčaní je pojem *múzeum* definovaný ako stála a nezisková inštitúcia v službe spoločnosti a jej rozvoja, prístupná verejnosti, ktorej cieľom je nadobúdať, konzervovať, skúmať, komunikovať a vystavovať hmotné a nehmotné dedičstvo ľudstva a jeho prostredia s cieľom štúdia, vzdelávania a osobného potešenia.² Múzeá sú v tomto ponímaní inštitúcie zamerané na prezentáciu prírodnej a kultúrnej rozmanitosti ľudstva, ktoré majú nezastupiteľnú úlohu v ochrane, zachovávaní a sprostredkovaní dedičstva.

5. V tomto odporúčaní sa pojem zbierka definuje ako „súbor minulých a súčasných, prírodných a kultúrnych, hmotných a nehmotných statkov.“³ Na účely tohto odporúčania si každý členský štát vymedzí rozsah pojmu zbierka v súlade s vlastným právnym rámcem.

6. V tomto odporúčaní sa pojem dedičstvo⁴ používa na označenie súboru hmotných a nehmotných hodnôt a prejavov, ktoré si ľudia vybrali a identifikovali bez ohľadu na to, kto je ich vlastníkom ako odraz a vyjadrenie ich identity, viery, znalostí, tradícií a životného prostredia, ktoré si zaslúžia, aby ich súčasné generácie chránili, zveľadovali a odovzdávali budúcim generáciám. Pojem dedičstvo taktiež odkazuje na definície kultúrneho a prírodného dedičstva, hmotného aj nehmotného, na kultúrne statky a predmety kultúrnej hodnoty, ktoré sú uvedené v kultúrnych dohovoroch UNESCO.

II. ZÁKLADNÉ FUNKCIE MÚZEÍ

Uchovávanie

7. Uchovávanie dedičstva zahŕňa činnosti súvisiace s nadobúdaním a správou zbierok, vrátane analýzy rizík, vypracovania preventívnych opatrení, plánu evakuácie zbierok a bezpečnostnej dokumentácie, ako aj so zabezpečením ochrany, preventívneho a sanačného odborného ošetrovania na zaistenie integrity zbierok počas ich odborného uloženia a prezentácie.

8. Kľúčovými zložkami správy zbierok v múzeách sú spracovanie a udržiavanie odbornej evidencie a pravidelné kontroly zbierok. Odborná evidencia je zásadným nástrojom ochrany

múzeí, predchádzania a boja proti nelegálnemu obchodu, pomáha múzeám plniť svoju úlohu v spoločnosti. Prispieva aj k riadnemu vykonávaniu mobility zbierok.

Výskum

9. Výskum, zahrňujúci štúdium zbierok, je ďalšou základnou funkciou múzeí. Múzeá ho môžu vykonávať aj v spolupráci s inými subjektmi. Len poznatky získané vďaka výskumu umožnia naplniť múzeám ich potenciál a ponúknuť ho verejnosti. Výskum je pre múzeá nesmierne dôležitý aj preto, že im umožňuje nazerať na dejiny v súčasnom kontexte, zbierky interpretovať, reprezentovať a vystavovať.

Komunikácia

10. Ďalšou základnou funkciou múzeí je komunikácia. Členské štáty majú múzeá povzbudzovať k aktívnej interpretácii a šíreniu poznatkov o zbierkach, pamiatkach a lokalitách spadajúcich do ich špecializácie, aj formou výstav. Majú múzeá viesť k využívaniu všetkých komunikačných prostriedkov, aby sa stali aktérmi diania v spoločnosti napríklad organizovaním verejných podujatí, zapájaním sa do príslušných kultúrnych aktivít a rozvíjaním vzťahov s verejnosťou vo fyzickej i digitálnej podobe.

11. V koncepciách komunikácie treba zohľadniť otázky integrácie, dostupnosti a sociálnej inklúzie, na ich príprave sa má spolupracovať s verejnosťou, vrátane skupín, ktoré múzeá bežne nenavštevujú. Aktivity múzeí majú byť posilňované aktivitami verejnosti a komunitných skupín.

Vzdelávanie

12. K základným funkciám múzeí patrí aj vzdelávanie. Múzeá sú zapojené do formálneho, neformálneho a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja a šírenia poznatkov, výchovných a vzdelávacích programov v partnerstve s ďalšími vzdelávacími inštitúciami, predovšetkým školami. Vzdelávacie programy v múzeách zvyšujú poznatky rozličných skupín návštevníkov primárne o témach spojených so zbierkami a občianskym životom, ale aj o témach, ktoré pomáhajú zvyšovať povedomie o dôležitosti zachovania dedičstva a podporujú kreativitu. Múzeá môžu tiež sprostredkovať vedomosti a skúsenosti umožňujúce lepšie pochopenie súvisiacich spoločenských tém.

III. MÚZEÁ V SPOLOČNOSTI

Globalizácia

13. Globalizácia vedie k väčšej mobilite zbierok, odborných zamestnancov, návštevníkov a myšlienok, čo má na múzeá pozitívne i negatívne dosahy, ktoré sa odrážajú v zvýšení ich dostupnosti a homogenizácii. Členské štáty majú podporovať zachovanie rozmanitosti a identity, ktoré sú charakteristické pre múzeá a zbierky tak, aby sa neznížil význam múzeí v globalizovanom svete.

Múzeá a ich vzťah k ekonomike a kvalite života

14. Členské štáty majú uznať, že múzeá môžu v spoločnosti zohrávať aj úlohu hospodárskych činiteľov a prispievať k aktivitám generujúcim príjmy. Sú tiež súčasťou ekonomiky cestovného ruchu a prostredníctvom prínosných projektov prispievajú k zvyšovaniu kvality života komún a regiónov, v ktorých pôsobia. Vo všeobecnosti môžu tiež prispievať i k zvyšovaniu sociálnej inklúzie znevýhodnených skupín obyvateľstva.

15. Mnohé múzeá boli kvôli diverzifikácii svojich príjmov a dosiahnutiu sebestačnosti nútené zintenzívniť činnosti zamerané na získavanie príjmov. Členské štáty nemajú podporovať generovanie príjmov na úkor základných funkcií múzeí. Majú si uvedomiť, že základné funkcie múzeí, s ich výsostným významom pre spoločnosť nie je možné posudzovať čisto z finančného hľadiska.

Spoločenská úloha

16. Povzbudzujeme členské štáty, aby podporili spoločenskú úlohu múzeí, ktorú zdôraznila aj deklarácia prijatá v Santiagu de Chile v roku 1972. Múzeá sú stále viac vo všetkých krajinách vnímané ako inštitúcie zohrávajúce kľúčovú úlohu v spoločnosti aj ako faktor sociálnej integrácie a súdržnosti. Môžu teda pomáhať komunitám čeliť hlbokým spoločenským zmenám, a to aj zmenám vedúcim k narastaniu nerovnosti a k narušeniu sociálnych väzieb.

17. Múzeá sú živými verejnými priestormi, ktoré majú osliviť celú spoločnosť, a preto môžu zohrávať dôležitú úlohu v rozvíjaní spoločenských väzieb, v budovaní občianstva a v reflexii kolektívnej identity. Múzeá majú byť otvorenými miestami pre každého a snažiť sa o to, aby všetkým, vrátane znevýhodnených skupín, boli fyzicky a kultúrne dostupné. Môžu vytvárať priestor pre reflexie a debaty o historických, sociálnych, kultúrnych a vedeckých témach. Múzeá majú presadzovať dodržiavanie ľudských práv a rovnosť pohlaví. Členské štáty majú múzeá podporovať v plnení všetkých týchto úloh.

18. V prípadoch, keď kultúrne dedičstvo pôvodných obyvateľov je zastúpené v zbierkach múzeí, majú členské štáty prijať primerané opatrenia na podporu a uľahčenie dialógu a budovanie konštruktívnych vzťahov medzi týmito múzeami a pôvodným obyvateľstvom pri správe zbierok a podľa okolností aj pri ich vrátení alebo reštitúcii v súlade s príslušnými právnymi predpismi a stratégiami.

Múzeá a informačné a komunikačné technológie (IKT)

19. Zmeny súvisiace s rozvojom informačných a komunikačných technológií (IKT) otvárajú múzeám nové príležitosti v oblasti starostlivosti, štúdiá, budovaní a šírenia dedičstva a súvisiacich poznatkov. Členské štáty majú podnecovať múzeá k zdieľaniu a šíreniu poznatkov a zabezpečiť, aby múzeá mali prostriedky na prístup k týmto technológiám, ak ich vyhodnotia ako potrebné na zlepšenie svojich základných funkcií.

IV. KONCEPCIE

Všeobecné koncepcie

20. V existujúcich medzinárodných nástrojoch týkajúcich sa kultúrneho a prírodného dedičstva sa uznáva význam a sociálna úloha múzeí na ochranu, prezentáciu a zabezpečenie všeobecného prístupu verejnosti k dedičstvu. V tejto súvislosti členské štáty majú prijať vhodné opatrenia, aby múzeá a zbierky na územiach spadajúcich pod ich právomoc alebo kontrolu požívali ochranu a podporu zakotvenú v uvedených nástrojoch. Členské štáty majú prijať aj vhodné opatrenia, ktoré za každých okolností posilnia ochranu múzeí.

21. Členské štáty majú zabezpečiť, aby múzeá implementovali zásady príslušných platných medzinárodných nástrojov. Múzeá sa zaväzujú dodržiavať zásady medzinárodných nástrojov na ochranu a podporu kultúrneho a prírodného dedičstva, hmotného i nehmotného. Majú dodržiavať aj zásady medzinárodných nástrojov zameraných na boj proti nezákonnému obchodovaniu s kultúrnymi predmetmi a koordinovať svoje úsilie v tejto oblasti. Múzeá musia tiež zohľadniť etické a odborné štandardy nastavené odbornou múzejnou komunitou. Členské štáty majú zabezpečiť, aby sa úloha múzeí v spoločnosti uplatňovala v súlade s právnymi a odbornými štandardmi platnými na územiach spadajúcich pod ich právomoc.

22. Členské štáty majú prijať stratégie a príslušné opatrenia, ktorými zabezpečia ochranu a podporu múzeí na územiach spadajúcich pod ich právomoc alebo pod ich kontrolu, majú podporovať a rozvíjať tieto inštitúcie v súlade s ich základnými funkciami a v tejto súvislosti zabezpečovať potrebné ľudské, fyzické a finančné zdroje nevyhnutné na ich riadne fungovanie.

23. Najväčšia hodnota múzeí a dedičstva, ktorého opatera im je zverená, spočíva v ich rozmanitosti. Žiadame členské štáty, aby ochraňovali a podporovali túto rozmanitosť a zároveň povzbudzovali múzeá, aby vychádzali z kritérií najvyššej kvality definovaných a presadzovaných národnou a medzinárodnou múzejnou komunitou.

Funkčné koncepcie

24. Vyzývame členské štáty k podpore aktívnych koncepcií uchovávanía, výskumu, vzdelávania a komunikácie prispôbených miestnym sociálnym a kultúrnym kontextom, ktoré umožnia múzeám chrániť dedičstvo a odovzdávať ho nasledujúcim generáciám. Z tohto pohľadu sa silno zasadujeme za rozvíjanie spolupráce a za snahu o participáciu medzi múzeami, komunitami, občianskou spoločnosťou a verejnosťou.

25. Členské štáty majú prijať primerané opatrenia na to, aby sa prioritou múzeí na územiach pod ich právomocou stalo spracovávanie odbornej evidencie na základe medzinárodných štandardov. V tomto kontexte hrá významnú úlohu digitalizácia zbierok, ktorú však nemožno považovať za náhradu za odborné ošetrovanie zbierok.

26. Národné a medzinárodné múzejné siete stanovujú zásady dobrej praxe fungovania múzeí na ochranu a prezentovanie ich rozmanitosti a úlohy v spoločnosti. Tieto osvedčené postupy sa priebežne aktualizujú tak, aby odrážali najnovší vývoj v danej oblasti. Najrozšírenejším východiskovým dokumentom v tejto súvislosti je Etický kódex múzeí prijatý

Medzinárodnou radou múzeí (ICOM). Povzbudzujeme členské štáty, aby podporovali prijatie a šírenie tohto a ďalších etických kódexov ako aj osvedčených postupov a používali ich pri tvorbe múzejných koncepcií, štandardov a národnej legislatívy.

27. Členské štáty majú prijímať primerané opatrenia, ktoré umožnia múzeám na územiach spadajúcich pod ich právomoc zamestnávať kvalifikovaných pracovníkov s požadovanou špecializáciou. Na udržiavanie efektivity zamestnancov treba vytvoriť adekvátne príležitosti na ďalšie vzdelávanie a na profesionálny rozvoj všetkých pracovníkov múzeí.

28. Efektivita fungovania múzeí je priamo ovplyvňovaná verejným a súkromným financovaním a vhodnými partnerstvami. Členské štáty sa majú snažiť zabezpečiť jasnú víziu, primerané plánovanie a financovanie múzeí ako aj harmonickú rovnováhu jednotlivých mechanizmov financovania, ktoré múzeám umožnia plniť ich poslanie v prospech spoločnosti pri plnom rešpektovaní ich základných funkcií.

29. Fungovanie múzeí ovplyvňujú aj nové technológie a ich rastúci význam v každodennom živote. Tieto technológie majú obrovský potenciál zviditeľniť múzeá po celom svete, ale zároveň sú aj potenciálnou prekážkou pre ľudí a múzeá, ktoré k nim nemajú prístup, alebo nedisponujú poznatkami či zručnosťami, ktoré by im umožnili ich efektívne využívať. Členské štáty sa majú snažiť poskytovať prístup k týmto technológiám múzeám na územiach spadajúcich pod ich právomoc alebo kontrolu.

30. Základným účelom existencie múzeí je okrem starostlivosti o zachovanie dedičstva aj ich spoločenská úloha. Svoj význam pri vytváraní trvalého miesta múzeí v spoločnosti si udržiava Odporúčanie o najúčinnějších prostriedkoch na sprístupnenie múzeí každému z roku 1960. Členské štáty sa majú usilovať začleniť zásady v ňom stanovené do legislatívy o múzeách zriadených na územiach spadajúcich pod ich právomoc.

31. Najefektívnejším a najudržateľnejším spôsobom ochrany a podpory múzeí, ich rozmanitosti a úlohy v spoločnosti je spolupráca v rámci siete múzeí a s inštitúciami zodpovednými za kultúru, dedičstvo a vzdelávanie. Členské štáty majú preto podporovať spoluprácu a partnerstvá medzi múzeami a kultúrnymi a vedeckými inštitúciami na všetkých úrovniach, vrátane ich začleňovania do odborných sietí a združení, ktoré podporujú takúto spoluprácu a do medzinárodných výstav, výmen a mobility zbierok.

32. Zbierky zodpovedajúce definícii v odseku 5, ktoré sa nachádzajú v iných inštitúciách než v múzeách, majú byť chránené a prezentované v záujme zachovania súdržnosti a komplexnosti reprezentovania kultúrnej rozmanitosti dedičstva danej krajiny. Vyzývame členské štáty, aby spolupracovali pri ochrane, výskume a prezentácii týchto zbierok, ako aj na podpore ich sprístupňovania.

33. Členské štáty majú prijať primerané legislatívne, technické a finančné opatrenia vedúce k prijatiu takých verejných programov a koncepcií, ktoré umožnia prevzatie a zapracovanie týchto odporúčaní múzeami na územiach spadajúcich pod ich právomoc.

34. Apelujeme na členské štáty, aby podporovali vytváranie inkluzívnych koncepcií zameraných na prácu s verejnosťou a prispeli tak ku skvalitneniu činností a služieb múzeí.

35. Na dosiahnutie lepšej implementácie týchto odporúčaní, špeciálne na podporu múzeí a zbierok v rozvojových krajinách, je vhodné, aby členské štáty podporovali medzinárodnú spoluprácu v oblasti zvyšovania kvalifikácie a odborného vzdelávania zamestnancov múzeí ako na báze dvojstranných alebo viacstranných mechanizmov, tak i prostredníctvom UNESCO.

1. Zoznam medzinárodných nástrojov , ktoré sa priamo alebo nepriamo týkajú múzeí alebo zbierok:
Dohovor o ochrane kultúrnych hodnôt v prípade ozbrojeného konfliktu (1954)
a jeho dva protokoly (1954 a 1999),
Dohovor UNESCO o opatreniach na zakázanie a zamedzenie nezákonného dovozu, vývozu a prevodu vlastníctva kultúrnych statkov (1970),
Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva (1972),
Dohovor o biologickej rozmanitosti (1992),
Dohovor UNDROIT o ukradnutých a nezákonne vyvezených kultúrnych predmetoch (1995),
Dohovor o ochrane dedičstva pod vodou (2001),
Dohovor o ochrane nehmotného kultúrneho dedičstva (2003),
Dohovor UNESCO o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov (2005),
Medzinárodný dohovor o ekonomických, sociálnych a kultúrnych právach (1966),
Odporúčanie vymedzujúce medzinárodné zásady pre vykonávanie archeologických vykopávok (UNESCO, 1956),
Odporúčanie o najúčinnějších prostriedkoch sprístupnenia múzeí každému (UNESCO, 1960),
Odporúčanie o opatreniach na zakázanie a zamedzenie nezákonného dovozu, vývozu a prevodu vlastníctva kultúrnych statkov (UNESCO, 1964),
Odporúčanie o ochrane kultúrneho a prírodného dedičstva na vnútroštátnej úrovni (UNESCO, 1972),
Odporúčanie o medzinárodnej výmene kultúrnych predmetov (UNESCO, 1976),
Odporúčanie o ochrane hnutelného kultúrneho majetku (UNESCO, 1978),
Odporúčanie o ochrane tradičnej kultúry a folklóru (UNESCO, 1989),
Všeobecná deklarácia ľudských práv (1949),
Deklarácia UNESCO o zásadách medzinárodnej kultúrnej spolupráce (1966),
Všeobecná deklarácia UNESCO o kultúrnej rozmanitosti (2001),
Deklarácia UNESCO o zámernom ničení kultúrneho dedičstva (2003),
Deklarácia OSN o právach pôvodného obyvateľstva (2007).

2. Múzeá takto definuje Medzinárodná rada múzeí (ICOM), ktorá na medzinárodnej úrovni združuje fenomén múzeí v celej jeho rozmanitosti a premenách v čase a priestore. Táto definícia opisuje múzeum ako verejnú alebo súkromnú neziskovú agentúru alebo inštitúciu.

3. Definícia sčasti odráža definíciu stanovenú Medzinárodnou radou múzeí (ICOM).

4. Táto definícia čiastočne odráža definíciu uvedenú v rámcovom dohovore Rady Európy o hodnote kultúrneho dedičstva pre spoločnosť.